
Kronika

Josip Ribičič: Kokošji rod. Mladim in starim v pouk in zabavo. Gorica 1924. Izdala in založila «Narodna knjigarna». Str. 74.

Skoro nezaupno vzameš droben zvezčič živalskih dogodbic v roke, odložiš ga pa zamišljen in spremenjen, kajti ob čitanju teh povestic «v pouk in zabavo» so te prevzele misli o visokih stvareh, o nič manj in nič bolj važnih kot je — smešnost in resnost življenja.

N. h Današnji čas vprav kliče po satiri, po komediji, po — basni. *N. h* Še nikdar niso bila nasprotstva med dobrim in zlom tako očitna, tako izostrena kot sedaj, ki te ne hote silijo, da se zamisliš v samega sebe in v svoj odnos do sveta. Barvitost, odtenki, nejasni prelivs — vse to je za nami, življenje je zdaj v znamenju belih in črnih ploskev in črt, v znamenju tipičnosti, v znamenju večno veljavnih izrazov. Med izrazila takih splošnosti in vseobčnosti spadajo tudi basni. Ezopstvo, lafontainestvo, krilovstvo še vedno živi, danes bolj kot kdaj. Ribičičeva knjižica ima baš za to svojo ceno in upravičenost. Roman sedanjosti te ne bi morda toli zgrozil kot dejanje in nehanje tega «Kokošjega rodu», ki so mu v napoto vsi oni petelini, ki kukurikajo dokaj drugače kot so jih prisilili dobri vzgojitelji. V «Nadlogi» imaš na desetih straneh osnutek prave tragedije reformatorja, ki za svoje veliko delo žanje sovraštvo. «Pokazal si solnce, še preden so bila srca za to godna. Pokazal si krivico, še preden so spoznali pravico! Namesto, da bi zbrusil srce, si zbrusil kremplje.» (Str. 10.)

V «Umetniku» je pisatelj do zadnjih možnosti razgalil glupost in lopovstvo povprečnikov, ki niso že kmalu dobili o sebi tako klasične podobe, kot baš v tej zgodbici, navidez stari in stokrat ponavljani, pa vendar napisani tako sveže, ostro in srčno, da zasluži vso pozornost. In «Gospa Krasnokrila!» Kak sijajen spomenik na čast vsem parvenujem in brezdušnim vsiljivcem, ki jim je «velika doba» omogočila vzgon iz teme na nezaslužene prestole. Pa pisatelj gre še dalje. Dotaknil se je najbolj perečih vprašanj, ki jih naš narod na lastni koži doživlja, naš narod, ta večni hlapec Jernej in Šime Sirotnik, ki ga poganjajo sem in tja kot brezdomeca (Kikiriki in Kukeriki), ki se v svojo lastno propast rajši izživlja in slabi v nesrečnih pretehtavanjih in cepljenjih in le premnogokrat nasede «Izkušnjavcu» (str. 41.), da prepozno objokuje svoj «Izgubljeni dom» (str. 49.). «Kokot» — zaključna zgodba — pa je podoba vedno mirnega, vedno si enakega, vseurejajočega razuma, vtelesba reda in postave, ki nje kršitev izzove razdejanje in zmedo. Baš ta poslednja basen, ki je tako preprosta in vodoravna, se mi zdi miselno najmočnejša in najtehtnejša.

Ponavljjam: Ribičičeva knjiga je plod velikega spoznanja, ostrega opazovanja in jedrovitega oblikovanja. Mnogo je vredna, ker sili k premišljevanju. Dandanes pa smo prepotrebni del, ki oživljajo tvoreče misli, ki usmerjajo k edino pravilnemu — življenju.

Miran Jarc.

KRONIKA

Dr. Fr. Kos. (24. XII. 1853. — 14. III. 1924.)

Fr. Kos je bil rojen v Selcih pri Škofji Loki, študiral je v Kranju, Ljubljani in na Dunaju, kjer je tudi postal doktor modroslovja. Kot profesor zgodovine je služboval v Kopru, kjer je bil tudi okrajni šolski nadzornik, in v Gorici, odkoder se je ob svetovni vojni naselil na Dunaju in končno po preobratu v Ljubljani, kjer je sklenil svoje delovno življenje.

Kronika

Kos je bil plodovit zgodovinar, ki je priobčeval svoje spise nad 40 let v raznih slovenskih časopisih, zlasti je sodeloval pri Carnioli, Časopisu za zgodovino in narodopisje, Času, Domu in Svetu, Izvestjih Muzejskega društva za Kranjsko, oziroma Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo, pri Kresu, Letopisih Slovenske Matice in Ljubljanskem Zvonu. Obdeloval je v prvi vrsti najstarejšo in srednjeveško slovensko zgodovino, kjer je strogo na podlagi virov oral ledino ali pa trebil plevel. Pri tem je razlagal tudi osebna in krajevna imena. V tej dobi je izdal samostojen spis «Spomenica tisočletne Metodove smrti» (1885). Ker je kot šolnik poučeval tudi vzgojeslovje, je napisal o tem predmetu poseben spis «Vzgojeslovje» (1890).

Največja zasluga pa gre Kosu kot izdajatelju zgodovinskih virov. Najprej je priobčeval posamezne regeste, t. j. posnetke iz listin, ter izdal posebno knjigo lokalnih regestov «Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja» (1894). Nato je pa začel sistematično nabirati in izdajati zgodovinske vire, da je nastalo njegovo glavno delo «Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku» (1902, 1906, 1911 in 1915, oziroma 1920), ki ga je preračunal na deset zvezkov, in sam izdal štiri. V «Gradivu» natisnjeni regesti segajo od 501. do 1200. leta z obsežnimi krajevnimi, osebnimi in stvarnimi razlagami. Povsod je obenem kot uvod zgodovinski pregled dotične dobe na podlagi regestov. Z «Gradivom» je postavil Kos temelj slovenskemu zgodovinarstvu, kakor Pleteršnik s slovarjem slovenskemu jezikoznanstvu.

Kos je bil nesebičen znanstvenik velike nadarjenosti, pridnosti in vestnosti, ki si je zaslužil naše priznanje in našo hvaležnost. Dr. Lončar

Kuzma / Polemika

Dizmi

Zakaj pa je toliko ropota,
zakaj so tako razbita, razrita
pohorska pota?
I, po njih se klavrno skita,
brez grive potepa
in z repom opleta
pegaz Dizme-poeta.

«Quos ego! Jaz sem jaz!»
razsaja pohorski poet.
«Komur je mraz,
naj pride se k moji pečici gret!»

Pozor in polena v rôke,
če vam je mari hlač!
Glejte obupne skoke,
ki jih dela steklač!

«Jaz sem pohorski kmet in poet! Ju-hu-hu!»
Prav kakor Hans Sachs: Schuster und Poet dazu!»

«Zviška motrim vaše delo v nižini!»
se repenči poet na pohorski krtini!

Urednikov «imprimatur» dne 19. avgusta 1924